

INFORMACIJA

o realizaciji ključnih faza pripreme Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i potrebi formiranja novog Nacionalnog S3 tima

Pametna specijalizacija (Smart Specialisation Strategy – S3) predstavlja evropski koncept planiranja politike rasta i razvoja, zasnovan na identifikaciji prioritetnih oblasti koje imaju najveći potencijal da doprinesu dugoročnom ekonomskom rastu, povećanju konkurentnosti i razvoju inovacija. Ovaj koncept se zasniva na usmjeravanju javnih politika, naročito u oblasti nauke, istraživanja i inovacija, ka onim sektorima u kojima država ima realne komparativne i konkurentske prednosti.

Planiranje i sprovođenje pametne specijalizacije podrazumijeva blisku saradnju četiri ključna sektora – državnog sektora, akademske zajednice, privrednog sektora i civilnog društva (četvoroheliksni model), kroz strukturirani dijalog i zajedničko kreiranje razvojnih pravaca.

Crna Gora je 2019. godine postala prva zemlja van Evropske unije koja je usvojila Strategiju pametne specijalizacije za period 2019–2024, čime je potvrdila svoju snažnu opredijeljenost ka razvoju ekonomije zasnovane na znanju i inovacijama. Nakon završetka prvog strateškog ciklusa, Crna Gora je u februaru 2024. godine započela izradu nove Strategije pametne specijalizacije za period 2026–2031, u skladu sa metodološkim smjernicama Evropske komisije i nacionalnim okvirom za strateško planiranje.

Na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore broj 08-082/24-2299/2 od 25. aprila 2024. godine, Strategija pametne specijalizacije je pozicionirana kao krovni strateški dokument u sistemu strateškog planiranja Crne Gore, do izmjena relevantne regulative. Istim Zaključkom usvojena je Informacija o pripremi nove Strategije pametne specijalizacije, a Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija zaduženo je da obrazuje Nacionalni tim za pripremu Strategije pametne specijalizacije, u sastavu navedenom u tački 2 pomenutih zaključaka Vlade (Zaključke dostavljamo u prilogu Informacije).

Na osnovu navedenih zaključaka, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija donijelo je Rješenje o formiranju Nacionalnog S3 tima za pripremu Strategije pametne specijalizacije broj: 0503-082/24-542/1 od 29. aprila 2024. godine koji je okupio predstavnike ključnih institucija, u skladu sastavom predloženim Zaključkom Vlade i Mapom puta za izradu Strategije pametne specijalizacije [Mapa-puta-S3.pdf](#).

U periodu važenja navedenog Rješenja, sa članovima Nacionalnog S3 tima dijeljena su sva relevantna dokumenta i analize, čime je omogućeno njihovo aktivno učešće u svim fazama procesa definisanim Mapom puta za izradu nove Strategije pametne specijalizacije. Rješenje o formiranju Nacionalnog S3 tima bilo je važeće do 31. decembra 2025. godine, uz mogućnost dodatnih usklađivanja teksta Strategije do njenog zvaničnog usvajanja od strane Vlade Crne Gore.

Na osnovu Zaključka Vlade Crne Gore broj 10-082/24-7318/2 od 25. decembra 2024. godine, Vlada je usvojila prvu Informaciju o realizaciji aktivnosti u skladu sa Mapom puta za izradu nove Strategije pametne specijalizacije. Ovom Informacijom predstavljena je dinamika procesa i Vlada informisana o inicijalnom kašnjenju Kvantitativne analize, realizovane uz ekspertsku podršku Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (JRC), što se odrazilo na pomjeranje narednih faza u procesu pripreme ovog dokumenta, te na donošenje Strategije u prvobitno planiranom roku, usljed čega je ova obaveza blagovremeno uklonjena iz Programa rada Vlade za 2025. godinu i planirana za donošenje Predlogom Programa rada Vlade za 2026. godinu (II kvartal).

U odnosu na period na koji se odnosila prethodna Informacija, Crna Gora je u međuvremenu realizovala dvije ključne faze pripreme Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031 i to:

- Kvalitativnu analizu prioriternih inovacionih, naučnih i ekonomskih potencijala u okviru definisanih oblasti;
- Proces preduzetničkog otkrivanja (Entrepreneurial Discovery Process – EDP).

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore broj 10-082/24-7318/2 od 25. decembra 2024. godine, Kvalitativna analiza i Proces preduzetničkog otkrivanja (EDP) realizovani su uz stručnu i metodološku podršku angažovanih nacionalnih i međunarodnih konsultanata, kroz sprovođenje ekspertske konsultacije, fokus grupa i radionica, kao i izradu pratećih analiza i objedinjenog izvještaja zasnovanog na nalazima EDP procesa.

Kvalitativna analiza sprovedena je u prvom dijelu 2025. godine, sa ciljem detaljne provjere inovacionog, naučno-istraživačkog i tržišnog potencijala preliminarno identifikovanih oblasti. Analiza je obuhvatila sektorske preglede, SWOT analize, identifikaciju razvojnih izazova i potencijala, kao i mapiranje međusektorskih sinergija.

Nakon uspješno realizovane i pripremljene Kvalitativne analize, sproveden je i Proces preduzetničkog otkrivanja (EDP), kao široko inkluzivan i participativan dijalog koji je uključio predstavnike sva četiri heliksa: državnog sektora, akademske zajednice, privrednog i civilnog sektora. Poseban akcenat stavljen je na učešće privrede, koja je činila više od 50% ukupnog broja učesnika u EDP procesu, u skladu sa metodologijom pametne specijalizacije.

U okviru EDP procesa učestvovalo je preko 250 učesnika, kroz niz strukturiranih radionica koje su obuhvatale zvanično otvaranje procesa, sprovođenje SWOT analiza za svaku od pet prioriternih oblasti, definisanje zajedničke vizije, misije i ciljeva, kao i predloge mjera podrške u okviru novog strateškog dokumenta kojim će se mapirati ulaganja u nauku i inovacije u narednom šestogodišnjem periodu.

Dodatnu podršku procesu pružio je Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), koji je obezbijedio angažovanje junior konsultanata po prioriternim oblastima, čime je dodatno ojačan analitički i organizacioni kapacitet procesa.

Na osnovu nalaza Kvalitativne analize i rezultata EDP procesa, identifikovane su sljedeće prioritne oblasti pametne specijalizacije Crne Gore za period 2026–2031:

1. Inovativni, regenerativni i održivi turizam,
2. Energija i održiva životna sredina,
3. Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane,
4. Informaciono-komunikacione tehnologije (ICT) i digitalne tehnologije i
5. Građevinarstvo po mjeri prirode i čovjeka.

Navedene oblasti predstavljaju sektore sa izraženim potencijalom za inovacije, rast produktivnosti, razvoj novih proizvoda i usluga, kao i za jačanje međusektorskih veza i regionalnog razvoja.

Radi obezbjeđivanja aktivnog i participativnog učešća u EDP procesu, pored Nacionalnog S3 tima formirane su i radne grupe na upravljačkom i operativnom nivou (Rješenje o formiranju Radne grupe za pripremu i sprovođenje dijaloga sa zainteresovanim stranama, razvoj sistema za finansiranje i

izradu strateškog dokumenta u okviru procesa pametne specijalizacije na upravljačkom nivou broj 13/2-633/25-7933/1 od 30. jula 2025. i na operativnom nivou broj 13/2-633/25-7933/2 takođe od 30. jula 2025.), po prioritetnim oblastima, koje su imale ključnu ulogu u definisanju razvojnih pravaca, strateških i operativnih ciljeva, kao i predloga mjera.

Imajući u vidu obaveze koje proizilaze iz Smjernica za pripremu strateških dokumenata (<https://www.gov.me/dokumenta/e9e70d2e-5a26-4d67-83cb-11a3471d0d65>), a naročito korak 12 koji se odnosi na formiranje radne grupe za analizu i izradu strateškog dokumenta, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija predlaže donošenje novog Rješenja o formiranju Nacionalnog S3 tima.

Novo Rješenje bi obuhvatilo aktere određene Zaključkom Vlade Crne Gore broj 08-082/24-2299/2 od 25. aprila 2024. godine, uz dodatno uključivanje predstavnika nevladinog sektora i drugih relevantnih subjekata, u skladu sa potrebama procesa, sprovedenim konsultacijama i obavezama definisanim Smjernicama za pripremu strateških dokumenata.

U skladu sa navedenim Smjernicama, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija objavilo je Javni poziv (broj 13/2-633/25 12830, od 15. decembra 2025. [Poziv NVO- predlaganje člana Nacionalnog tima za izradu Strategije pametne specijalizacije](#)), a aktom broj 13/2-633/26-289/2 od 19. januara 2026. godine donijeta je odluka o izboru predstavnika nevladinih organizacija za članove Nacionalnog S3 tima. Lista predstavnika nevladinih organizacija, sa nazivima nevladinih organizacija koje su ih predložile, a koje su ispunile uslove iz Javnog poziva za predlaganje predstavnika/ca nevladinih organizacija za članove/ice Nacionalnog S3 tima utvrđena je aktom broj 13/2-633/26-289/3 od 19. januara 2026. godine.

Formiranjem novog Nacionalnog S3 tima obezbijedila bi se racionalizacija i funkcionalno objedinjavanje postojećih članova angažovanih u različitim radnim strukturama, čime bi se uspostavio jedinstven i koordinisan okvir za njihovo zajedničko djelovanje. Nacionalni S3 tim bi, shodno svojim nadležnostima i definisanim fazama pripreme nove Strategije pametne specijalizacije, a u skladu sa Mapom puta za izradu Strategije pametne specijalizacije, bio zadužen da sprovede sve neophodne aktivnosti na izradi Strategije, te da Nacrt Strategije za naredni šestogodišnji period dostavi Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija na dalje postupanje.

Zaključno, sprovođenjem procesa pametne specijalizacije Crna Gora potvrđuje da njeno ključno strateško opredjeljenje ostaje Strategija pametne specijalizacije, kao centralni okvir za usmjeravanje razvojnih, inovacionih i investicionih politika zasnovanih na znanju i inovacijama.